

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۵ / شماره ۳ (پیاپی ۵۹) / پاییز ۱۴۰۵
صفحه ۲۷ تا ۴۷

ارائه الگوی توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار

عباس رحیمی

دانشجوی دکتری مهندسی مالی، گروه حسابداری و مدیریت، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران
arahimi_2010@yahoo.com

نرگس یزدانیان

استادیار حسابداری، گروه حسابداری و مدیریت، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران (نویسنده مسئول)
nargesyazdaniyan@gmail.com

سیدعلیرضا میرعرب بیگی

استادیار حسابداری، گروه حسابداری و مدیریت، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران
mirarab_alireza@yahoo.com

کیومرث آریا

استادیار علوم اقتصادی، گروه حسابداری و مدیریت، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران
kiumarsarya86@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۲۳

چکیده

هدف این پژوهش ارائه الگوی توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، است. جامعه پژوهش حاضر را مدیران و کارشناسان صنعت بانکداری و همچنین اساتید دانشگاه، تشکیل دادند. در این تحقیق با استفاده از روش هدفمند قضاوتی، از نظرات ۱۴ نفر خبره استفاده شد. فرایند تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو مرحله انجام شد. شناسایی عوامل موثر بر توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار از طریق مصاحبه و با استفاده از روش تحلیل مضمون و تخصیص مولفه‌ها به سه بخش یخ‌زدایی، تغییر و انجماد مجدد بر اساس روش کورت لویین انجام گردید. نتایج تحقیق نشان داد ابعاد اصلی الگوی توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار شامل عوامل مالی، مدیریت، زیرساخت، شبکه‌سازی و فناوری است.

واژه‌های کلیدی: تأمین مالی سبز، صنعت بانکداری، اقتصاد دوار.

۱- مقدمه

در سال‌های اخیر، فراخوانی‌های جهانی پرتکراری برای یافتن روش‌های جدید جهت استفاده از منابع و مواد طبیعی موجود، با تمرکز بر کارایی بیشتر وجود دارد. یک رویکرد، ایجاد و اتخاذ روشی جایگزین است که ارزش مالی، اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی مشترک ایجاد می‌کند. مفهومی که به طور معمول برای توصیف این رویکرد به کار می‌رود، مدل اقتصاد دوار (دایره‌ای، چرخشی، گردشی) است (دی پاسکاله و دیگران^۱، ۲۰۲۱). از همین روی، مفهوم اقتصاد دوار در محافل دانشگاهی، غیردولتی و سیاست‌گذاری محبوب شده‌است. شواهد این امر، افزایش مشارکت بین موسسات اکولوژیکی و دولت‌ها و همچنین بین سیاست‌گذاران و اعضای هیات‌علمی دانشگاه، با تمرکز ویژه بر تحقیق، نوآوری و تبادل دانش در این حوزه است (دوران-رومرو و دیگران^۲، ۲۰۲۰).

اقتصاد مدور (CE)^۳ یک سیستم صنعتی است که با در نظر گرفتن اثرات زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی، منابع تولیدی را کاهش داده و مجدداً مورد استفاده قرار می‌دهد (پورچاسه و دیگران^۴، ۲۰۲۲). این یک جایگزین پایدار برای تولیدکنندگانی است که مواد خام را از طبیعت استخراج می‌کنند و زباله را دور می‌اندازند (گنتو و دیگران^۵، ۲۰۲۲). در ادبیات موضوع، مک آرتور^۶ (۲۰۱۳)، نشان می‌دهد که اقتصاد مدور یک گام درست به سمت به حداقل رساندن ضایعات مواد، کاهش تخریب محیط‌زیست و کاهش تغییرات آب و هوایی است. هارتلی و دیگران^۷ (۲۰۲۰)، توسعه ناشی از سیاست تدارکات دایره‌ای، معافیت مالیاتی برای محصولات دایره‌ای، آزادسازی تجارت زباله و کمپین‌های آگاهی را پیشنهاد می‌کنند. از نظر اندازه‌گیری اقتصاد مدور، کریستنسن و موگارد^۸ (۲۰۲۰)، اظهار کردند که هیچ روش قابل قبولی برای اندازه‌گیری اقتصاد مدور هم در سطح خرد و هم در سطح کلان وجود ندارد و اکثر شاخص‌های مورد استفاده برای اندازه‌گیری اقتصاد دایره‌ای بر جنبه‌های اقتصادی تمرکز می‌کنند و توجه کمتری به جنبه‌های محیطی و اجتماعی اقتصاد دایره‌ای می‌شود. دیویک و دیگران^۹ (۲۰۲۰) نیز به دنبال نظارت موثر بر اقتصاد مدور هستند تا از تبدیل شدن اقتصاد مدور به مفهوم پایداری ناکارآمد و در خطر افتاده دیگر، جلوگیری کنند. آن‌ها هشدار می‌دهند که چنین نظارتی باید قبل از اینکه بازیگران اصلی صنعت شروع به اجرای استانداردهای سرمایه‌گذاری بین‌المللی و راه‌اندازی ابزارهای مالی نوآورانه کنند، انجام شود. در مقابل ادبیات موضوع، تحقیق حاضر یک موضوع متفاوت را در این پژوهش بررسی می‌کند که "تأمین مالی سبز در اقتصاد مدور" است. تحقیق حاضر استدلال می‌کند، در حالی که مبحث تأمین مالی سبز در اقتصاد مدور بسیار با اهمیت است، مهم است که درک شود، بانک‌ها چگونه می‌توانند در این امر، مشارکت فعال داشته باشند.

¹ De Pascale et al.

² Duran-Romero et al

³ Circular Economy

⁴ Purchase et al

⁵ Gento et al

⁶ MacArthur

⁷ Hartley et al

⁸ Kristensen & Mosgaard

⁹ Dewick et al

توسعه اقتصاد دوار، نیازمند سرمایه‌گذاری و تأمین مالی است (تیمنان و دیگران^۱، ۲۰۲۱). شواهد بسیاری وجود دارد مبنی بر آنکه سیاست‌ها و الگوهای تأمین مالی سبز تاثیر مثبت بر اقتصاد دوار دارند؛ زیرا این نوع تأمین مالی، واسطه و میانجی نهادهای حافظ محیط زیست و نهادهای مالی و تأمین مالی است. به بیان دیگر اعتقاد بر این است که تخصیص بودجه و منابع و همچنین کمبود سرمایه در زمینه اقتصاد دوار را می‌توان با تأمین مالی سبز جبران نمود و همچنین بهره‌وری و کارایی و اثربخشی فعالیت‌های تجاری را بهبود بخشید (یاوتنگ و خین^۲، ۲۰۲۱). با این حال، در حال حاضر توسعه اقتصاد دوار هنوز در مراحل ابتدایی خود قرار دارد و حمایت مالی برای توسعه اقتصاد مدور هنوز هم بسیار ضعیف است. این امر عمدتاً به دلیل عدم کفایت سیاست‌های کنترل کلان و سرمایه‌گذاری مالی، ساختار ناقص سیستم مالی و اصلاح ناقص موسسات مالی، نسبت پایین تأمین مالی و نوآوری ناکافی ابزار تأمین مالی است که کانال‌های تأمین مالی برای توسعه اقتصاد دوار را محدود کرده است (یوان و دیگران^۳، ۲۰۲۰). علاوه بر این، محیط مالی ضعیف و عدم وجود مکانیزم‌های جبران ریسک منجر به دشواری تشکیل یک سیستم پشتیبانی مالی و تضمین برای توسعه اقتصاد دوار شده است (چوا و دیگران^۴، ۲۰۲۰).

با وجود همه موارد مزبور، تأمین مالی در اقتصاد دوار، مستلزم صرف منابع و بودجه بسیار بالایی است و با توجه به اینکه حمایت از اقتصاد دوار، نیاز به سرمایه‌گذاری گسترده دارد و همچنین دوره بازگشت اینگونه سرمایه‌گذاری‌ها بلندمدت در نظر گرفته می‌شود، بانک‌ها، مهمترین محرک در تأمین مالی اقتصاد دوار قلمداد شده‌اند. به عبارت دیگر، از آنجایی که بانک‌ها جزو جدایی‌ناپذیر فعالیت‌های تجاری و اقتصادی محسوب می‌شوند، می‌توانند اقتصاد دوار را از طریق شیوه‌های تأمین مالی، تحت تاثیر قرار دهند (ازلی و وپنه^۵، ۲۰۲۱). بانک‌ها باید به منظور حفاظت از محیط زیست در حالی که تأمین مالی در یک پروژه جدید و یا سرمایه‌گذاری در شرکت‌های موجود را به عهده می‌گیرند، توجه ویژه به مسائل زیست محیطی ناشی از اجرای پروژه‌ها را نیز معطوف دارند (شیخ و سعیدی، ۱۳۹۹ الف). بر همین اساس، ترویج دهندگان اقتصاد دوار نیز خواستار مشارکت فعال بانک‌ها و موسسات مالی برای تأمین مالی فعالیت‌ها در اقتصاد گردش، به عنوان راهی برای نشان دادن حمایت و تعهد خود نسبت به دستیابی به اهداف توسعه پایدار، هستند (مک آرتور، ۲۰۱۳). همچنین مهم است که درک شود که بانک‌ها، نهادهای سودجو هستند که برای ایجاد سود برای سهامداران و ذینفعان کار می‌کنند. آن‌ها تصمیمات سرمایه‌گذاری و وام‌دهی را براساس تحلیل‌های دقیق هزینه - سود و ریسک اتخاذ می‌کنند (یواشینا و سچرفستین^۶، ۲۰۱۰). اگر چشم‌انداز سودآوری در این بخش از اقتصاد وجود داشته باشد، موسسات مالی در هر بخش از اقتصاد، از جمله اقتصاد دوار، سرمایه‌گذاری خواهند کرد (ازلی و وپنه، ۲۰۲۱)، اما مسئله این است که چگونه و با چه الگوی باید تأمین مالی سبز جهت گذار از اقتصاد سنتی به اقتصاد دوار، مبتنی بر نقش صنعت بانکداری، توسعه یابد؟ چه عواملی در این امر دخیل هستند و طی چه فرایندی و با چه تقدم و تاخیری باید انجام شوند؟ بررسی‌ها نشان

¹ Thiemann et al

² Yaoteng & Xin

³ Yuan et al

⁴ Chua et al

⁵ Ozili & Opene

⁶ Ivashina & Scharfstein

می‌دهد، این امر تا قبل از این در تحقیقات گذشته تا حد زیادی نادیده گرفته شده است. در همین رابطه، یکی از بنیانی‌ترین مدل‌های ارائه شده درباره تغییر، مدل کرت لوین^۱، است که توسط پروفیسور فرنچ^۲، به محیط صنعتی و سازمانی بسط داده شده است. دیدگاه توسعه یافته کرت لوین، در حوزه های علوم اجتماعی، روانشناسی، روانشناسی اجتماعی، توسعه سازمانی، مدیریت فرآیند و مدیریت تغییر کاربرد فراوانی دارد. لوین در مدل خود، سه مرحله را برای تغییرهای برنامه‌ریزی شده پیش‌بینی کرده که چگونگی آغاز، مدیریت و تثبیت یک تغییر را توصیف می‌کند. به اعتقاد او مراحل سه گانه تغییر یا گذار، عبارتند از (برنس^۳، ۲۰۲۰):

- یخ زدایی^۴: در مرحله اول تغییر، ارزش‌ها و طرز فکر فعلی و موانع باید مورد بررسی قرار گیرد. مقاومت در برابر تغییر باید برطرف شود.

- تغییر یا گذار^۵: مرحله دوم، طرز فکر جدید باید به رفتارها و قابلیت‌های سازمانی ترجمه شود. این امر نیازمند منابع و برنامه‌ریزی برای تغییر است.

- انجماد مجدد^۶: در مرحله سوم، تغییر باید تثبیت شود. سازمان باید هنجارها و شیوه‌های جدید را در فرهنگ خود تلفیق کند تا از بازگرد در فرآیند طی شده، جلوگیری شود.

با توجه به طرح موضوع و شکاف تحقیقاتی ارائه شده در فوق، تحقیق حاضر با مطرح کردن سوال تحقیق "توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، چه ابعاد و مولفه‌هایی دارد؟"، به بررسی این موضوع می‌پردازد، که به عنوان یک زیر گروه از فرایند توسعه پایدار در نظر گرفته می‌شود و در نهایت، با بهره گرفتن از نظریه سه مرحله‌ای کرت لوین، یک الگو منطقی، هدفمند و قابل برنامه‌ریزی را برای توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، پیشنهاد خواهد داد.

این مقاله به صورت زیر سازماندهی شده است. ابتدا، پیشینه نظری و تجربی را مورد بررسی قرار می‌دهد و ادبیات مربوط به فناوری مالی، صنعت بانکداری و رابطه بین فناوری مالی و صنعت بانکداری را مستند به مطالعات قبلی، ارائه می‌دهد. دوم، روش‌شناسی مورد استفاده در این تحقیق، به صورتی خلاصه بیان می‌گردد. سپس یافته‌ها را ارائه داده و در نهایت نتایج و پیامدهای عملی این تحقیق را مورد بحث قرار می‌دهد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مفهوم اقتصاد دوار را نمی‌توان به یک تاریخ یا نویسنده خاص نسبت داد، بلکه این مفهوم به مکتب‌های مختلف فکری مربوط می‌شود. این مفهوم از اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی روندی رو به رشد داشته است، در ابتدا بسیاری از محققان معتقدند که سیستم اقتصاد دوار ابتدا توسط پیرس و ترنر^۷ معرفی شده است؛ که چارچوب نظری خود را بر روی

¹ Kurt Lewin

² French

³ Burnes

⁴ Unfreeze

⁵ Change

⁶ Refreeze.

⁷ Pearce and Turner

مطالعات قبلی اقتصاددان محیط زیست کنت بولدینگ ساختند (مورای^۱ و دیگران، ۲۰۱۷). ولی این اقتصاددانان محیط زیست به عنوان بنیان‌گذاران این مفهوم در نظر گرفته نمی‌شوند. در واقع آن‌ها با تشریح چگونگی تأثیرگذاری منابع طبیعی بر اقتصاد و تأمین ورودی برای تولید و مصرف و همچنین اصلاح پسماندها، به بررسی خصوصیات خطی و باز سیستم‌های اقتصادی معاصر می‌پردازند. در واقع این امر تحت تأثیر کار بولدینگ (۱۹۶۶) است؛ که زمین را به عنوان یک سیستم بسته و دایره‌ای با ظرفیت جذب محدود توصیف می‌کند و نتیجه می‌گیرد که اقتصاد و محیط زیست باید تعادل همزیستی داشته باشند (شهدکار و دیگران، ۱۴۰۰).

اقتصاد دوار از سال ۲۰۱۰ به عنوان یک مفهوم نوین با هدف ایجاد یک سیستم اقتصادی موثر و کارآمد که برای توسعه پایدار مناسب است، مطرح شده است (اسچرودر و دیگران^۲، ۲۰۱۹). در ادبیات موضوع، اقتصاد دوار را به عنوان سیستمی تعریف می‌کنند که در آن کالاهایی که در پایان عمر خدمات خود هستند به منابع برای دیگران تبدیل می‌شوند و با انجام این کار، حلقه در اکوسیستم صنعتی را بسته و ضایعات را به حداقل می‌رساند. مرسلتو^۳ (۲۰۲۰)، اقتصاد دوار را به عنوان یک مدل اقتصادی با هدف استفاده کارآمد از منابع از طریق به حداقل رساندن ضایعات، حفظ ارزش بلند مدت، کاهش منابع اولیه و حلقه‌های بسته محصولات، قطعات محصول و مواد در مرزهای حفاظت از محیط‌زیست و مزایای اجتماعی - اقتصادی تعریف می‌کند. به عبارت ساده‌تر، این یک سیستم اقتصادی است که بهره‌وری را از طریق حذف ضایعات و استفاده مداوم از منابع ارتقا می‌دهد. ایده اصلی اقتصاد دوار، بستن کل حلقه در چرخه تولید و به حداکثر رساندن بازیافت و استفاده مجدد از مواد در طول چرخه عمر آن است (سنق و اردونز^۴، ۲۰۱۶).

از سویی دیگر، اقتصاد دوار نقش بی نظیری در هدایت سرمایه‌ها، تخصیص منابع و بهینه‌سازی ساختار صنعتی دارد. بنابراین، ضروری است که استفاده کامل از امور مالی، برای ترویج توسعه یک اقتصاد دوار صورت گیرد (لوهرر و تسای^۵، ۲۰۲۰). تأمین مالی نیز به عنوان هسته و خون اقتصاد مدرن، یک حمایت مالی مهم برای توسعه اقتصاد دوار است. در این بین، بانک‌ها می‌توانند یک محیط سرمایه‌گذاری و تأمین مالی را به صورت سیستم حمایت مالی سبز برای نهادهای مرتبط با اقتصاد دوار ایجاد می‌کنند (زلی و وپنه^۶، ۲۰۲۱) و در عین حال، زمینه اجتماعی عمیق و اهمیت عملی مهمی برای شتاب بخشیدن به ایجاد یک جامعه صرفه‌جو در منابع، بهبود کیفیت و مزایای رشد اقتصادی و ترویج توسعه پایدار در اقتصاد ملی ایجاد نمایند (دافنوس^۷، ۲۰۲۰). بنابراین، توسعه اقتصاد دوار به حمایت از یک سیستم مالی سبز خوب توسعه‌یافته و سالم بستگی دارد. بدون محرک خدمات صنعت مالی، هیچ توسعه و صنعتی شدن سریع فن‌آوری‌های اقتصاد دوار و همچنین ساخت‌وساز سریع و راه‌اندازی آسان پروژه‌های اقتصاد دوار وجود نخواهد داشت. بنابراین، ایجاد و توسعه مستمر یک سیستم حمایت مالی سبز موثر برای توسعه

¹ Murray

² Schroeder

³ Morsetto

⁴ Singh and Ordonez

⁵ Loehrer & Tsai

⁶ Ozili & Opene

⁷ Dafnos

یک اقتصاد دوار، ضروری است. در واقع، تأمین مالی سبز که به آن مالی سبز نیز گفته می‌شود، الگوی نوین مالی در حمایت از محیط‌زیست همراه با سودآوری اقتصادی با تأکید بر دو مفهوم «سبز» و «تأمین مالی» است. تأمین مالی سبز پدیده‌ای است پیونددهنده دنیای مالی و کسب‌وکار با رفتار طبیعت و محیط‌زیست. در رویکرد مذکور با افزایش سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اقتصادی مانند انرژی‌های تجدیدپذیر، حمل‌ونقل کم‌کربن، ساختمان‌های کارآمد مصرف انرژی و آب، کشاورزی پایدار و مدیریت جنگل و ماهی‌گیری، محدودیت‌های منابع و بحران آب و هوا به فرصت‌هایی برای تداوم توسعه پایدار تبدیل می‌شود (محمدی، ۱۴۰۰). این در حالی است که وضع موجود توسعه پایدار موثر بر سلامت ایران در دو دهه گذشته بر اساس مرور مستندات (مقایسه شاخص‌های کمی و ترند آن و مقایسه جهانی) نشانگر این مسأله است که با توجه به جایگاه هشتم ایران در زمینه انتشار CO2 در جهان، کشور روزبه‌روز از مسیر توسعه پایدار دورتر می‌شود؛ چراکه ایران از لحاظ منابع آبی در وضعیت دشواری قرار دارد و به‌عنوان یک کشور کم‌آب ممکن است خیلی زودتر از این‌ها، زمین‌های حاصلخیز خود را از دست بدهد. با این اوصاف که منابع طبیعی در حال زوال است، تولید داخلی به هر قیمتی و به‌ازای تخریب محیط‌زیست، عدم‌دخالت دولت و نبود استانداردها و معیارهای الزام‌آور مصرف بهینه انرژی در زمینه تولید، توزیع و انتقال و کاهش انتشار آلاینده‌ها در فرآیندهای تولیدی و همچنین نبود نظارت سازمانی بر نحوه مصرف انرژی صنایعی که آلاینده‌ها را دارند به این زوال سرعت بیشتری می‌بخشد و کشور را درگیر بحران‌های محیط‌زیستی جبران‌ناپذیری می‌کند (محمدی، ۱۴۰۰). بنابراین تأمین مالی سبز یک استراتژی برای بخش مالی در راستای توسعه پایدار است که امروزه در سراسر دنیا مورد توجه قرار گرفته است. اما زمینه ساز تأمین مالی سبز، توسعه مالی در نظام مالی هر کشور می‌باشد. وام مسکن سبز، وام خودرو سبز، سرمایه‌گذاری خطرپذیر در انرژی‌های جایگزین، سپرده سازگار با محیط زیست، و کارت‌های اعتباری سبز تعداد انگشت شماری از محصولات مالی نوآورانه سبز است، که در حال حاضر در جهان ارائه می‌شود. در عصری که خطرات و فرصت‌های زیست محیطی بسیار است، باید گزینه‌هایی برای تطبیق مسائل زیست محیطی با انواع وام و روش‌های تأمین مالی ابداع کرد (رمضانپور، ۱۳۹۷). در عین حال، ایران هنوز سیاست‌ها، سیستم‌ها، قوانین و مقررات مربوطه را برای هدایت توسعه تأمین مالی سبز برای گذار و حمایت از اقتصاد دوار را فرموله نکرده است. سیستم مالی ایران هنوز تحت سلطه تأمین مالی اعتباری سنتی است و تأمین مالی اوراق بهادار نیز هنوز در مرحله رشد و تحول است و دپارتمان‌های پشتیبانی مالی مانند موسسات سرمایه‌گذاری حرفه‌ای و بانک‌ها، هنوز برای تأمین مالی سبز از اقتصاد دوار، توسعه نیافته‌اند. به عقیده محقق، بانک‌های کشور هنوز نمی‌تواند نقش کاملی در حمایت از نقش مالی خود در ترویج توسعه تأمین مالی سبز برای گذار به اقتصاد دوار را ایفا کنند. در حال حاضر، رویکردهای مختلفی برای حمایت از این امر در دسترس هستند و در تحقیقات قبلی بررسی و ارائه شده‌اند (مانند: آفریدی و دیگران، ۲۰۲۱؛ ازلی و وپنه، ۲۰۲۱؛ شیخ و سعیدی، ۱۳۹۹). با این حال، با توجه به مرور ادبیات، رویکردهای موجود کاستی‌های خود را نشان داده‌اند. در ادامه برخی از تحقیقات مرتبط با مبحث تحقیق، خلاصه و ذکر شده است:

نگو^۱ و دیگران (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تأمین مالی سبز (شامل سرمایه‌گذاری سبز و وام سبز بر رشد اقتصادی) در خلال اثرات همه‌گیری کووید ۱۹ بر اقتصاد پرداختند. نتایج نشان داد که تأمین مالی سبز همراه با تمامی متغیرهای کنترلی با رشد اقتصادی ارتباط مثبتی دارد. این نتایج، تنظیم‌کننده‌ها را هدایت کرده است تا تمرکز خود را بر تأمین مالی سبز افزایش دهند که می‌تواند رشد اقتصادی در کشور ویتنام را افزایش دهد. سه^۲ و دیگران (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان "آیا عملکرد بانکداری سبز نتیجه می‌دهد؟ شواهدی از یک محیط نظارتی منحصر به فرد در بنگلادش" به بررسی عملکرد سبز بانک‌ها و بهبود عملکرد مالی آن‌ها پرداختند. نتایج نشان داد که عملکرد بانکداری سبز به طور مثبت با عملکرد مالی بانک مرتبط است. تجزیه و تحلیل بیشتر نشان می‌دهد که کارایی هزینه عمدتاً این رابطه را هدایت می‌کند. با این حال، ارتباطات سیاسی بانک‌ها با متعادل کردن منافع غیرمالی بانکداری سبز بر این رابطه تأثیر منفی می‌گذارد. حجاران و دیگران (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان "شناسایی مؤلفه‌های بانکداری سبز نوآور مبتنی بر اخلاق زیستی برای کسب مزیت رقابتی پایدار" به بررسی این موضوع در صنعت بانکداری کشور پرداختند. نتایج پژوهش نشان داده است که مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار در بانکداری سبز نوآور مبتنی بر اخلاق زیستی برای کسب مزیت رقابتی پایدار شامل کیفیت، نوآوری محصول، شرایط تقاضا، نوآوری زیست محیطی و یکپارچه کردن مشتری در فرایند نوآوری سبز می‌باشد. چن^۳ و دیگران (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی اثرات اقتصاد دوار بر رشد اقتصادی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که نرخ رشد تولید ناخالص داخلی شهرهای آزمایشی به طور قابل توجهی کاهش می‌یابد، اما کاهش اقتصادی به تدریج با گذشت زمان بهبود می‌یابد. علاوه بر این، این مطالعه بیشتر تجزیه و تحلیل ناهمگونی منطقه‌ای را برای مقایسه رشد اقتصادی شهرهای آزمایشی اقتصاد دوار در سه منطقه اقتصادی، یعنی مناطق اقتصادی شرقی، مرکزی و غربی و تحلیل ناهمگونی بخشی برای مقایسه رشد اقتصادی سه صنعت اصلی انجام می‌دهد. یعنی صنایع اولیه، ثانویه و ثالثیه. در نهایت، بحث در مورد نتایج فوق ارائه شده و توصیه‌هایی برای ارتقاء اقتصاد دوار شهری ارائه شده است. شیخ و سعیدی (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی شناخت و سطح‌بندی عوامل موثر بر تأمین مالی سبز شرکت‌ها از طریق صنعت بانکداری ایران پرداختند. یافته‌ها پژوهش نشان می‌دهد که مؤلفه‌های شناخت شرایط موجود و نیازمندی‌های پروژه‌های سبز و همچنین هدف‌گذاری سبز بانک‌ها با توجه به رسالت وجودی آن‌ها، از نوع متغیرهای مستقل هستند. این متغیرها دارای وابستگی کم و قدرت هدایت بالایی می‌باشند. آروانه (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی تأثیر اقدامات بانکداری سبز بر عملکرد زیست محیطی بانک پرداخت. نتایج پژوهش بیانگر این است که اقدامات بانکداری سبز بر عملکرد زیست محیطی بانک تأثیر معناداری دارد. علاوه بر تأیید فرضیه اصلی در این پژوهش تمامی فرضیه‌های فرعی نیز مورد تأیید قرار گرفتند. از این رو اقدامات بانکداری سبز راه حلی برای پاسخگویی به مسایل زیست محیطی است که می‌تواند راهی برای بهبود عملکرد زیست محیطی و نجات زمین باشد. حافظی و سیدی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان "شناسایی و اولویت‌بندی فاکتورهای مؤثر بر عملکرد بانکداری سبز" به شناسایی و اولویت‌بندی فاکتورهای مؤثر بر عملکرد بانکداری سبز در بانک قوامین ایران پرداختند. نتایج نشان

¹ Ngo

² Bose

³ Chen

داد عوامل موثر بر عملکرد بانکداری سبز در این پژوهش به ترتیب عبارتند از: سیاست سازمان، فرهنگ سازمانی، عملیات روزانه، کارکنان و مشتریان.

بررسی پیشینه تحقیقات مرتبط نشان می‌دهد در تحقیقات صورت گرفته در این حوزه، تنها به برخی از مولفه‌های موثر در بر توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، پرداخته شده و نیز اولویت‌های متفاوتی برای بررسی این عوامل در هر نقطه از جهان با توجه به شرایط حاکم بر آن کشور در نظر گرفته می‌شود. با توجه به خلاء تحقیقاتی موجود در این زمینه و همچنین دخیل بودن بسیاری از عوامل بومی در کشور، ضرورت دارد توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، ارائه گردد.

روش پژوهش

این پژوهش، از بعد هدف اکتشافی از بعد مخاطب بنیادی و از بعد زمان مقطعی است. بر مطالعات آمیخته (کیفی و کمی) مبتنی بوده و روش گردآوری داده‌ها و تحلیل در بخش کیفی، مصاحبه و تحلیل مضمون و در بخش کمی، به جهت تخصیص مولفه‌ها به سه بخش یخ‌زدایی، تغییر و انجماد مجدد مبتنی بر رویکرد کورت لوین، از ابزار پرسشنامه و جهت تحلیل، منطبق بر روش‌های ناپارامتریک و بر مبنای مد در فراوانی‌ها استفاده شده است. دلیل انتخاب روش تحلیل تم در این پژوهش، شناسایی ایده‌های اولیه و عمیق صاحب نظران از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته برای شناسایی ابعاد و مولفه‌ها جهت توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران است. همچنین، از رویکرد کورت لوین به این دلیل استفاده شد تا مولفه‌های شناسایی شده در مرحله کیفی (تحلیل مضمون)، قبل از آنکه در سازه الگوی تحقیق جای گیرند، با نظر خبرگان در قالب مراحل تغییر یا گذار از اقتصاد سنتی به دوار، تفکیک و دسته بندی شوند. لازم به توضیح است، دیدگاه توسعه یافته کورت لوین، در حوزه‌های علوم اجتماعی، روانشناسی، روانشناسی اجتماعی، توسعه سازمانی، مدیریت فرآیند و مدیریت تغییر کاربرد فراوانی دارد. لوین در مدل خود، سه مرحله را برای تغییرهای برنامه‌ریزی شده پیش‌بینی کرده که چگونگی آغاز، مدیریت و تثبیت یک تغییر را توصیف می‌کند. به اعتقاد او مراحل سه گانه تغییر یا گذار، عبارتند از (برنس^۱، ۲۰۲۰):

- یخ‌زدایی^۲: در مرحله اول تغییر، ارزش‌ها و طرز فکر فعلی و موانع باید مورد بررسی قرار گیرد. مقاومت در برابر تغییر باید برطرف شود.
- تغییر یا گذار^۳: مرحله دوم، طرز فکر جدید باید به رفتارها و قابلیت‌های سازمانی ترجمه شود. این امر نیازمند منابع و برنامه‌ریزی برای تغییر است.
- انجماد مجدد^۴: در مرحله سوم، تغییر باید تثبیت شود. سازمان باید هنجارها و شیوه‌های جدید را در فرهنگ خود تلفیق کند تا از بازگرد در فرآیند طی شده، جلوگیری شود.

¹ Burnes

² Unfreeze

³ Change

⁴ Refreeze.

همچنین، مشارکت کنندگان در تحقیق برای انجام مصاحبه های عمیق و نیز پاسخ به پرسشنامه، شامل مدیران و کارشناسان صنعت بانکداری و همچنین اساتید دانشگاه، بودند. در همین رابطه و به منظور طراحی الگوی تحقیق در مجموع بر اساس روش نمونه گیری هدفمند قضاوتی از ۳ نفر از اساتید دانشگاهی و ۱۱ نفر از خبرگان بانکی استفاده شد. خبرگان دانشگاهی ضمن داشتن مدرک دکترا در رشته های مرتبط با مبحث تحقیق آشنایی داشتند. خبرگان اجرایی نیز ضمن داشتن مدرک حداقل کارشناسی ارشد، دارای حداقل ۱۰ سال فعالیت در زمینه های مرتبط با تحقیق، بودند. به منظور تحلیل داده های مصاحبه از تحلیل تم استفاده شد. مراحل کد گذاری انجام گرفت و نهایتاً ابعاد و مولفه های الگوی تحقیق شناسایی شد و برای تأیید اعتبار تحلیل مصاحبه ها، از روش های باز آزمون شاخص ثبات بر اساس دیدگاه های مختلف به ویژه دیدگاه (خواستار، ۱۳۸۸) استفاده گردید. برای محاسبه پایایی باز آزمون های فوق از بین مصاحبه های انجام گرفته سه مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب و هر کدام از آن ها در یک فاصله زمانی کوتاه (دو هفته) دوباره کدگذاری شدند. سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه ها باهم مقایسه شدند. در هر کدام از مصاحبه ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی باهم مشابه بودند با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص گردیدند. پایایی باز آزمون مصاحبه های انجام گرفته در این تحقیق با استفاده از فرمول تعیین شده، برابر ۸۰ درصد است که بیشتر از مقدار قابل قبول یعنی ۶۰ درصد است.

یافته های پژوهش

شناسایی مولفه ها توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار همانطور که در بخش روش شناسی پژوهش نیز اشاره شد، پس از بررسی همه جانبه مبانی نظری و تجربی، از مصاحبه نیمه ساختاریافته و رویکرد تحلیل تم، برای شناسایی عوامل موثر بر توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، در بخش کیفی تحقیق استفاده شد. براین اساس، پس از پیاده سازی مصاحبه ها، کدگذاری مصاحبه ها انجام گرفت. کدگذاری در مرحله اول با توجه به کلی بودن و باز بودن، کدگذاری اولیه محسوب می شود. در مرحله بعد از این نوع کدگذاری، کدگذاری فرعی و اصلی انجام گرفت که در آن کدهای اولیه به علت تعداد فراوان در قالب طبقه های مشابه یا همان کدهای فرعی و اصلی به یک کد مفهومی تبدیل شدند. بر این اساس و در طی مرحله آشنایی با داده ها، ۵۲ مورد از شواهد گفتاری شناسایی شده از متن مصاحبه ها در قالب ۲۶ کد اولیه برچسب زنی شد. در ادامه نمونه ای از چگونگی انجام مراحل آشنا شدن و برچسب زنی داده ها، ارائه شده است. در ادامه نمونه ای از چگونگی انجام مراحل آشنا شدن و برچسب زنی داده ها، ارائه شده است.)

آشنا شدن با داده‌ها

برجسب زنی داده‌ها
(گنگذاری اولیه)

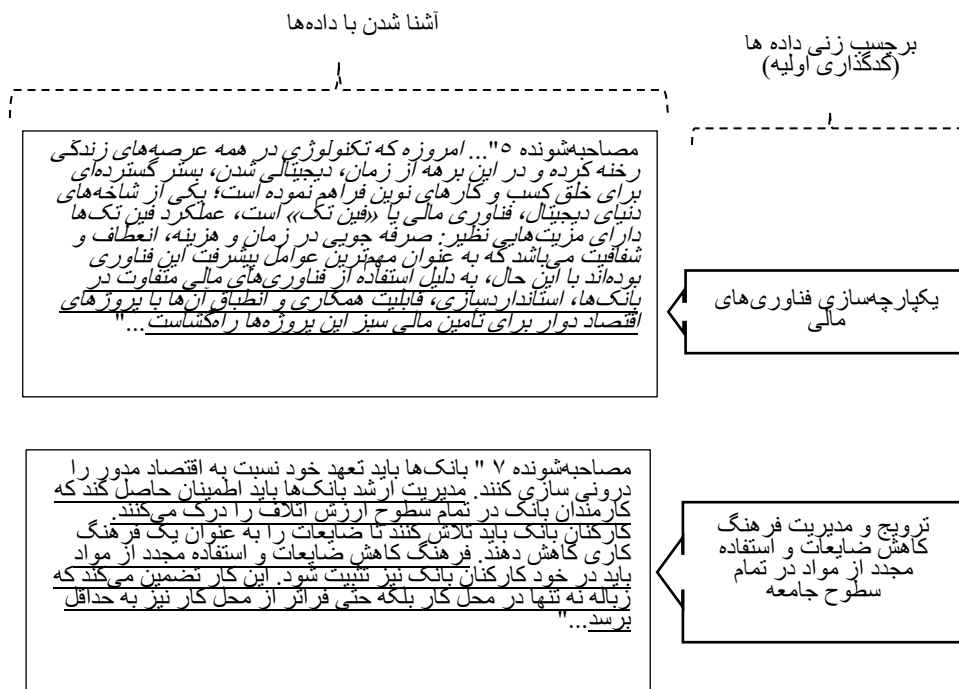
مصاحبه‌شونده ۵ "... امروزه که تکنولوژی در همه عرصه‌های زندگی رخنه کرده و در این برهه از زمان، دیجیتال شدن، بسط گسترده‌ای برای خلق کسب و کارهای نوین فراهم نموده است؛ یکی از شاخه‌های دنیای دیجیتال، فناوری مالی یا «فین تک» است، عملکرد فین تک‌ها دارای مزیت‌هایی نظیر: صرفه جویی در زمان و هزینه، انعطاف و شفافیت می‌باشد که به عنوان مهم‌ترین عوامل پیشرفت این فناوری بوده‌اند با این حال، به دلیل استفاده از فناوری‌های مالی متفاوت در بانک‌ها، استانداردهای، قابلیت همکاری و انطباق آن‌ها با پروژهای اقتصاد دواز برای تأمین مالی سبز این پروژه‌ها را کم‌نمایند...

یکپارچه‌سازی فناوری‌های مالی

مصاحبه‌شونده ۷ " بانک‌ها باید تعهد خود نسبت به اقتصاد مدور را درونی سازی کنند. مدیریت ارزش بانک‌ها باید اطمینان حاصل کند که کارمندان بانک در تمام سطوح ارزش انلاف را درک می‌کنند. کارکنان بانک باید تلاش کنند تا ضایعات را به عنوان یک فرهنگ کاری کاهش دهند. فرهنگ کاهش ضایعات و استفاده مجدد از مواد باید در خود کارکنان بانک نیز تثبیت شود. این کار تضمین می‌کند که زیاده‌ها تنها در محل کار بلکه حتی فراتر از محل کار نیز به حداقل برسند..."

ترویج و مدیریت فرهنگ کاهش ضایعات و استفاده مجدد از مواد در تمام سطوح جامعه

جدول (۱).

جدول ۱. نمونه‌ای از چگونگی انجام مراحل آشنا شدن و برچسب زنی داده‌ها

در ادامه، کدهای اولیه بدست آمده مورد بررسی قرار گرفته و سپس پژوهشگر کدهایی که از نظر معنی و مفهوم به یکدیگر نزدیک هستند و به اصطلاح قرابت معنایی با یکدیگر دارند را در یک گروه قرار داده و به خلق معانی و واژه‌های جدید می‌پردازد. در حقیقت پژوهشگر کدها را در قالب تم‌های فرعی دسته بندی می‌شوند. برای آشنایی بیشتر با چگونگی این دسته‌بندی‌ها، یک نمونه در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲. نمونه‌ای از چگونگی انجام مرحله طبقه بندی کدهای اولیه و تشکیل تم فرعی

<p>- مصاحبه‌شونده ۴: "عدم هماهنگی بین بانک و اهداف اقتصاد دوار ممکن است باعث یکپارچگی ضعیف در طول چرخه تأمین مالی اقتصاد دایره‌ای شود"</p> <p>- مصاحبه‌شونده ۸: "به دلیل نبود سیاست واحد، همکاری بانک‌های کشور در تأمین مالی سبز برای اقتصاد دوار با ضعف‌های اساسی و متعددی روبروست"</p>	<p>کمیود همکاری بین بانک و اقتصاد دوار</p>	<p>شبکه سازی</p>
<p>- مصاحبه‌شونده ۱۰: "داشتن درک مشترک از اقتصاد دوار به بانک‌ها در شناسایی، انتخاب و تأمین مالی پروژه‌های مبتنی بر مدل‌های کسب و کار گردش جدید کمک خواهد کرد"</p>	<p>ایجاد درک مشترک بانک‌ها از اقتصاد مدور</p>	

مصاحبه‌شونده ۱۳" درک مشترک ایجاد شده از پدیده اقتصاد دوار، مؤسسات مالی را به مشارکت در تأمین مالی اقتصاد مدور تشویق خواهد کرد"		
--	--	--

با توجه به جدول ۲، مواردی از کمبود همکاری بین بانک و اقتصاد دوار و نیز ایجاد درک مشترک بانک‌ها از اقتصاد مدور، از نظر پژوهشگر قرابت معنایی بالایی با یکدیگر دارند و با توجه به شواهد گفتاری ارائه شده توسط پاسخ دهندگان، در یک دسته تحت عنوان شبکه سازی، قرار می‌گیرند. خلاصه نتایج نهایی پژوهش حاضر (تحلیل تم)، به جهت رعایت اختصار در جدول ۳، ارائه شده است.

جدول ۳- خلاصه نتایج پژوهش حاضر در بخش کیفی (تحلیل تم)

تم فرعی	کدهای اولیه
مالی	کاهش هزینه‌های اولیه
	عدم اعتماد به سرمایه‌گذاری
	رفع محدودیت‌های تأمین مالی
	فقدان برنامه‌ریزی مالی کوتاه مدت
	عدم پذیرش ریسک مالی
	توسعه دستورالعمل‌ها در امور مالی دایره‌ای
	تطبیق مدل‌های مالی موجود یا مدل‌های مالی جدید برای اقتصاد دایره‌ای
	ارائه خطوط اعتباری به کسب و کارهای مدور
مدیریت	فقدان دانش مدیریت مالی درباره اقتصاد دوار
	تلاش جدی در گنجاندن تکنولوژی دیجیتال در فرایندهای مدیریت تأمین مالی سبز
	ایجاد ساختارهای سلسله مراتبی غیرمتمرکز
	تربیت مدیران بانکی باتجربه و مایل به تعامل مالی با اقتصاد دوار
زیرساخت	آموزش نیروی کار ماهر
	توسعه زیرساخت‌های فن‌آوری اطلاعات
	افزایش سرمایه‌گذاری پایه در زیرساخت فینتک
	فقدان زیرساخت فرهنگ تأمین مالی سبز
	ترویج و مدیریت فرهنگ کاهش ضایعات و استفاده مجدد از مواد در تمام سطوح جامعه
	فقدان سیستم‌های نظارت و کنترل
شبکه سازی	کمبود بازار پذیرش برای پروژه‌های اقتصاد دوار
	کمبود همکاری بین بانک و اقتصاد دوار
فن‌آوری	ایجاد درک مشترک بانک‌ها از اقتصاد مدور
	یکپارچه‌سازی فناوری‌های مالی با اقتصاد دوار
	کمبود مهارت‌های تجزیه و تحلیل داده

تم فرعی	کدهای اولیه
	ضعف در به اشتراک گذاری داده
	ضعف نرم افزارها موجود در امنیت سایبری
	افزایش ظرفیت ذخیره سازی و پردازش

ارائه الگو توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار در بخش، جهت رسم الگو توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، از مدل کرت لوین^۱، که توسط پروفیسور فرنچ^۲، به محیط صنعتی و سازمانی بسط داده شده است، استفاده گردید. بدین صورت که از خبرگان خواسته شد نظر خود را در رابطه با تخصیص هر مولفه به یکی از سه بخش یخزدایی، تغییر و انجماد مجدد، بیان نمایند. سپس با استفاده از مجموع نظرات خبرگان منطبق بر روش های ناپارامتریک و بر مبنای مد در فراوانی ها، مولفه مذکور به یکی از سه بخش مذکور تخصیص داده شد. جدول ۴ نتایج محاسبات این بخش را نشان می دهد.

جدول ۴- تخصیص هر مولفه به یکی از سه بخش یخزدایی، تغییر و انجماد مجدد

ابعاد	مولفه	یخزدایی	تغییر	انجماد مجدد	نتیجه
					(اعداد نشان دهنده تعداد خبرگان در تخصیص مولفه ها به بخش های مذکور است)
مالی	کاهش هزینه های اولیه	۳	۱۰	۱	تغییر
	عدم اعتماد به سرمایه گذاری	۱۴			یخزدایی
	رفع محدودیت های تأمین مالی	۳	۱۱		تغییر
	فقدان برنامه ریزی مالی کوتاه مدت	۱۳	۱		یخزدایی
	عدم پذیرش ریسک مالی	۱۲	۲		یخزدایی
	توسعه دستورالعمل ها در امور مالی دایره ای		۳	۱۱	انجماد مجدد
	تطبیق مدل های مالی موجود یا مدل های مالی جدید برای اقتصاد دایره ای			۱	۱۳
ارائه خطوط اعتباری به کسب و کارهای مدور			۲	۱۲	انجماد مجدد
مدیریت	فقدان دانش مدیریت مالی درباره اقتصاد دوار	۱۱	۳		یخزدایی
	تلاش جدی در گنجاندن تکنولوژی دیجیتال در فرایندهای مدیریت تأمین مالی سبز	۳	۱۱		تغییر

^۱ Kurt Lewin

^۲ French

نتیجه	انجام مجدد	تغییر	بخزدایی	مؤلفه	ابعاد
	(اعداد نشان‌دهنده تعداد خبرگان در تخصیص مؤلفه‌ها به بخش‌های مذکور است)				
تغییر	۱	۱۳		ایجاد ساختارهای سلسله‌مراتبی غیرمتمرکز	
تغییر	۲	۱۲		تربیت مدیران بانکی باتجربه و مایل به تعامل مالی با اقتصاد دوار	
تغییر		۱۳	۱	آموزش نیروی کار ماهر	
تغییر	۲	۹	۳	توسعه زیرساخت‌های فن‌آوری اطلاعات	زیرساخت
تغییر	۳	۸	۴	افزایش سرمایه‌گذاری پایه در زیرساخت فینتک	
بخزدایی		۳	۱۱	فقدان زیرساخت فرهنگ تأمین مالی سبز	
انجام مجدد	۱۴			ترویج و مدیریت فرهنگ کاهش ضایعات و استفاده مجدد از مواد در تمام سطوح جامعه	
بخزدایی		۲	۱۲	فقدان سیستم‌های نظارت و کنترل	
بخزدایی		۱	۱۳	کمبود بازار پذیرش برای پروژه‌های اقتصاد دوار	
بخزدایی			۱۴	کمبود همکاری بین بانک و اقتصاد دوار	شبکه‌سازی
انجام مجدد	۱۳	۱		ایجاد درک مشترک بانک‌ها از اقتصاد مدور	فناوری
تغییر	۲	۱۲	۱	یکپارچه‌سازی فناوری‌های مالی با اقتصاد دوار	
بخزدایی		۱	۱۳	کمبود مهارت‌های تجزیه و تحلیل داده	
بخزدایی		۳	۱۱	ضعف در به اشتراک‌گذاری داده	
بخزدایی		۳	۱۱	ضعف نرم‌افزارها موجود در امنیت سایبری	
تغییر		۱۴		افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی و پردازش	

با توجه به نتایج جدول ۴، الگو توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار مطابق شکل ۱، ارائه شده است.

ایجاد و ارتقای	فن‌آوری	<ul style="list-style-type: none"> - کمبود مهارت‌های تجزیه و تحلیل داده - ضعف در به اشتراک گذاری داده - ضعف نرم‌افزارها موجود در امنیت سایبری 	<ul style="list-style-type: none"> - یکپارچه‌سازی فناوری‌های مالی با اقتصاد دوار - افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی و پردازش 	
	شبکه‌سازی	<ul style="list-style-type: none"> - کمبود همکاری بین بانک و اقتصاد دوار 		<ul style="list-style-type: none"> ایجاد درک مشترک بانک‌ها از اقتصاد مدور
	زیرساخت	<ul style="list-style-type: none"> - فقدان زیرساخت فرهنگ تأمین مالی سبز - فقدان سیستم‌های نظارت و کنترل - کمبود بازار پذیرش برای پروژه‌های اقتصاد دوار 	<ul style="list-style-type: none"> - آموزش نیروی کار ماهر - توسعه زیرساخت‌های فن‌آوری اطلاعات - افزایش سرمایه‌گذاری پایه در زیرساخت فین‌تک 	<ul style="list-style-type: none"> - ترویج و مدیریت فرهنگ کاهش ضایعات و استفاده مجدد از مواد در تمام سطوح جامعه
	مدیریت	<ul style="list-style-type: none"> - فقدان دانش مدیریت مالی درباره اقتصاد دوار 	<ul style="list-style-type: none"> - تلاش جدی در گنجاندن تکنولوژی دیجیتال در فرایندهای مدیریت تأمین مالی سبز - ایجاد ساختارهای سلسله مراتبی غیرمتمرکز - تربیت مدیران بانکی باتجربه و مایل به تعامل مالی با اقتصاد دوار 	
مالی	<ul style="list-style-type: none"> - عدم اعتماد به سرمایه‌گذاری - فقدان برنامه‌ریزی مالی کوتاه مدت - عدم پذیرش ریسک مالی 	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش هزینه‌های اولیه - رفع محدودیت‌های تأمین مالی 	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه دستورالعمل‌ها در امور مالی دایره‌ای - تطبیق مدل‌های مالی موجود یا مدل‌های مالی جدید برای اقتصاد دایره‌ای - ارائه خطوط اعتباری به کسب و کارهای مدور 	
		بخش‌دایی	تغییر	انجماد مجدد
سه مرحله تغییر جهت دستیابی به توسعه				

شکل ۱- الگو توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

توسعه مالی سبز یقیناً ادامه خواهد یافت به دلیل آنکه حکومت‌ها و دولت‌مردان سراسر دنیا تمرکز دارند که چگونه آلودگی و گازهای گلخانه‌ای را کاهش دهند و قانون‌گذاران و مسئولان این زمینه نیاز دارند تا شرکت‌ها، ریسک و بازدهی خود را در ارتباط با سود و زیان به‌حفظ سیاره زمین برای آیندگان افشا کنند. زمینه‌ساز تامین مالی سبز، توسعه مالی در نظام مالی هر کشور می‌باشد. وام مسکن سبز، وام خودرو سبز، سرمایه‌گذاری خطرپذیر در انرژی‌های جایگزین، سپرده‌سازگار با محیط زیست، و کارت‌های اعتباری سبز تعداد انگشت‌شماری از محصولات مالی نوآورانه سبز است، که در حال حاضر در جهان ارائه می‌شود، آن هم در عصری که خطرات و فرصت‌های زیست محیطی بسیار است. در ادامه به بررسی وام‌های مسکن سبز پرداخته می‌شود. از آنجایی که نگرانی در مورد محیط زیست یک فلسفه وسیع و جنبش اجتماعی است. حفاظت و بهبود از محیط زیست و نگرانی‌های زیست محیطی اغلب با رنگ سبز ارائه شده است. هنگامی که کلمه سبز را به بانک اضافه می‌کنیم، به طرح‌های زیست محیطی انجام شده توسط بانکدار تعبیر شده است. و بانک‌ها را با نماد پاسخگویی زیست محیطی، عملکرد زیست محیطی و مسئولیت اجتماعی در عملیات تجاری خود نشان می‌دهد. به طور کلی، اصطلاح سبز دامنه وسیعی از ابعاد اجتماعی، اخلاقی و زیست محیطی را بیان می‌کند که با محیط طبیعی مرتبط است. بانکداری سبز این روزها به یکی از جدیدترین روندهای بانکداری در جهان تبدیل شده است. در سراسر جهان، بانک‌ها و مؤسسات مالی نیز همچون سایر ارگان‌ها، در مورد تأثیر بر محیط زیست نگران هستند. بانک‌ها و مؤسسات مالی هم می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای برای زندگی بهتر در سیاره زمین داشته باشند. بانکداری سبز به طور واضح تأثیر مستقیم و مثبت بر پایداری دارد، بانکداری سبز یک استراتژی نوآورانه برای توسعه پایدار است، توسعه پایدار در حقیقت ایجاد تعادل میان توسعه و محیط زیست است توسعه‌ای که نیازهای زمان حال را برآورده سازد بدون آنکه توانایی نسل‌های آینده در برآورده‌سازی نیازهایشان را به خطر اندازد. بانک سبز پایه و اساس رسیدن به اقتصاد سبز برای توسعه پایدار است. پایداری زیست محیطی برای نگهداری منابع درازمدت بدون آسیب رساندن به محیط زیست است. یک جامعه پایدار در پی بقاء و بهبود مشخصه‌های اقتصادی، محیطی و اجتماعی یک ناحیه است تا اعضای آن بتوانند سالم، بهره‌ور و با لذت به ادامه حیات بپردازند. پایداری در بانکداری سبز به عنوان رویکردی در کسب و کار مطرح است که به خلق ارزش‌های درازمدت برای مشتری و کارکنان از طریق استراتژی سبز و در نظر گرفتن تمامی ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی یک کسب و کار می‌پردازد. بانکداری سبز، بانکداری بدون کاغذ بدون سوخت و بدون اتلاف وقت و انرژی، شیوه‌ای نوین از بانکداری که چنانچه به اولویت اصلی کارکنان و مشتریان خدمات بانکی تبدیل گردد؛ می‌تواند زمینه‌ساز توسعه پایدار در کشور شود. در واقع بانکداری سبز و توسعه پایدار به گونه‌ای با یکدیگر عجین هستند که یکی بدون دیگری بی مفهوم است. هدف توسعه پایدار ایجاد همگرایی بین سه رکن توسعه اقتصادی، برابری اجتماعی و حفاظت از محیط‌زیست است. در واقع پایداری زمانی محقق می‌شود که یک کسب و کار از نظر انرژی کارآمد باشد و استفاده از منابع طبیعی بهینه شود. با تجزیه و تحلیل اصول اقتصاد دوار، درک بهتری از همگرایی بین ارکان توسعه پایدار خواهیم داشت.

توسعه اقتصاد دوار به حمایت یک سیستم مالی سبز توسعه یافته و سالم بستگی دارد. در واقع، بدون محرک خدمات صنعت مالی، هیچ توسعه و صنعتی شدن سریع فن آوری های مرتبط با اقتصاد دوار و همچنین ساخت و ساز سریع و راه اندازی آسان پروژه های اقتصاد دوار وجود نخواهد داشت. بر این اساس، تحقیق حاضر، الگوی توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار ارائه داد. مولفه های مدل مذکور مبتنی بر تحلیل نتایج مصاحبه ها با روش تحلیل تم، شناسایی و سپس بر اساس مدل کرت لوین به سه بخش یخ زدایی، تغییر و انجماد مجدد تخصیص داده و الگوی تحقیق رسم شد. با توجه به الگوی ارائه شده در تحقیق (شکل ۱)، جهت توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار ابتدا و در مرحله اول تغییر، ارزش ها و طرز فکر فعلی و موانعی مانند کمبود مهارت های تجزیه و تحلیل داده، ضعف در به اشتراک گذاری داده، ضعف نرم افزارها موجود در امنیت سایبری، کمبود همکاری بین بانک و اقتصاد دوار، فقدان زیرساخت فرهنگ تأمین مالی سبز، فقدان سیستم های نظارت و کنترل، کمبود بازار پذیرش برای پروژه های اقتصاد دوار، فقدان دانش مدیریت مالی درباره اقتصاد دوار، عدم اعتماد به سرمایه گذاری، فقدان برنامه ریزی مالی کوتاه مدت و نیز عدم پذیرش ریسک مالی، باید مورد بررسی قرار گیرد. مقاومت در برابر این تغییرات باید برطرف شود. در مرحله دوم، طرز فکر جدید باید به رفتارها و قابلیت های سازمانی ترجمه شود. این امر نیازمند منابع و برنامه ریزی برای تغییر در حوزه هایی مانند یکپارچه سازی فناوری های مالی با اقتصاد دوار، افزایش ظرفیت ذخیره سازی و پردازش، آموزش نیروی کار ماهر، توسعه زیرساخت های فن آوری اطلاعات، افزایش سرمایه گذاری پایه در زیرساخت فین تک، تلاش جدی در گنجاندن تکنولوژی دیجیتال در فرایندهای مدیریت تأمین مالی سبز، ایجاد ساختارهای سلسله مراتبی غیرمتمرکز، تربیت مدیران بانکی باتجربه و مایل به تعامل مالی با اقتصاد دوار، کاهش هزینه های اولیه و نیز رفع محدودیت های تأمین مالی است. در مرحله سوم، تغییر باید تثبیت شود. باید هنجارها و شیوه های جدید مانند ایجاد درک مشترک بانک ها از اقتصاد مدور، ترویج و مدیریت فرهنگ کاهش ضایعات و استفاده مجدد از مواد در تمام سطوح جامعه، توسعه دستورالعمل ها در امور مالی دایره ای، تطبیق مدل های مالی موجود یا مدل های مالی جدید برای اقتصاد دایره ای و همچنین، ارائه خطوط اعتباری به کسب و کارهای مدور را در فرهنگ خود تلفیق کند تا از بازگرد در فرآیند توسعه طی شده، جلوگیری شود.

بررسی پیشینه تحقیقات داخلی نشان می دهد، تحقیقی که به ارائه الگو توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار بپردازد، تاکنون انجام نشده است. با این وجود به جهت بررسی مباحثی همچون تأمین مالی سبز، اقتصاد دوار با تحقیقات نگو^۱ و دیگران (۲۰۲۱)، بسه آ و دیگران (۲۰۲۱)، حجاران و دیگران (۱۴۰۰)، چن آ و دیگران (۲۰۲۰)، شیخ و سعیدی (۱۳۹۹)، آروانه (۱۳۹۷) و همچنین، حافظی و سیدی (۱۳۹۸) که در قسمت پیشینه تحقیق بررسی گردید، همسو است.

به طور کلی، نتایج این تحقیق با بررسی موانع و راهکارهای پیش روی توسعه تأمین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار، به گسترش مبانی نظری و تجربی این حوزه کمک می کند. از

^۱ Ngo
^۲ Bose
^۳ Chen

طریق یک بررسی عمیق کیفی، موانع و راه‌کارهای اصلی شناسایی و سپس در مراحل مختلف تغییر سازمانی تخصیص داده شد. سیاستگذاران عمومی، بانک‌ها، موسسات مالی و فعالان حوزه تامین مالی و اقتصاد دوار و همچنین، دانشگاهیان و کلیه علاقمندان به حوزه پژوهش، از بهروران تحقیق حاضر می‌باشند. افزون بر این، تحقیق حاضر نشان می‌دهد که بانک‌ها نقش مهمی در تحریک گذار به اقتصاد دوار از طریق تامین مالی سبز دارند. با این حال و مستند به ادبیات قبلی، می‌تواند در دو موضوع اصلی نیز عمل شود. اول اینکه، سیاست‌های اقتصادی می‌توانند خطوط تامین مالی بانک‌ها را برای این تحول را تقویت کنند (فریانت و دیگران^۱، ۲۰۲۱). این اقدامات می‌تواند به غلبه بر موانعی همچون عدم اعتماد به سرمایه‌گذاری، فقدان برنامه‌ریزی مالی کوتاه مدت فقدان سیستم‌های نظارت و کنترل، کمبود بازار پذیرش برای پروژه‌های اقتصاد دوار، یکپارچه‌سازی فناوری‌های مالی با اقتصاد دوار، توسعه زیرساخت‌های فن‌آوری اطلاعات، افزایش سرمایه‌گذاری پایه در زیرساخت فینتک، تلاش جدی در گنجاندن تکنولوژی دیجیتال در فرایندهای مدیریت تامین مالی سبز، ایجاد ساختارهای سلسله مراتبی غیرمتمرکز، رفع محدودیت‌های تامین مالی سبز، توسعه دستورالعمل‌ها در امور مالی دایره‌ای، تطبیق مدل‌های مالی موجود یا مدل‌های مالی جدید برای اقتصاد دایره‌ای، ارائه خطوط اعتباری به کسب و کارهای مدور و همچنین، ایجاد درک مشترک بانک‌ها از اقتصاد مدور کمک کند. دوم، سیاست‌های آموزشی برای توسعه منابع انسانی می‌تواند به توسعه تامین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار کمک کند (باوتنگ و خین^۲، ۲۰۲۱؛ قو و دیگران^۳، ۲۰۲۲). این اقدامات می‌تواند به غلبه بر موانعی همچون کمبود مهارت‌های تجزیه و تحلیل داده، آموزش نیروی کار ماهر، تربیت مدیران بانکی باتجربه و مایل به تعامل مالی با اقتصاد دوار، فقدان دانش مدیریت مالی درباره اقتصاد دوار، فقدان زیرساخت فرهنگ تامین مالی سبز، کمک کند. همچنین، به طور کلی در خصوص کاربردهای این تحقیق، بیان می‌گردد؛ نتیجه اصلی این تحقیق (یعنی ایجاد فرایندی بومی برای ارائه توسعه تامین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار) معرف پیشنهاد ملموسی برای هدایت بانک‌های کشور در جهت تفکر تامین مالی سبز و اقتصاد مدور از طریق دانش ایجاد شده و پشتیبانی کافی برای نوآوری در الگوهای موجود از طریق فرایند ارائه شده برای تغییر یا گذار از اقتصاد سنتی به دوار به واسطه سه بخش یخ‌زدایی، تغییر و انجماد مجدد مبتنی بر رویکرد کرت لوین است. به علاوه، این سبب افزایش طیف رویکردهای استفاده شده توسط محققان برای توسعه تامین مالی سبز مبتنی بر نقش صنعت بانکداری ایران برای گذار به اقتصاد دوار می‌گردد و راه را برای تحقیقات آینده هموار می‌سازد که می‌توانند کاوش، گسترش و تحکیم بیشتری را در این حوزه پرداخته نشده در کشور فراهم سازند.

فهرست منابع

آروانه، مرجان. (۱۳۹۷). تاثیر اقدامات بانکداری سبز بر عملکرد زیست محیطی بانک (مورد مطالعه: شعب بانک های دولتی شهرستان خرم آباد) (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه ایلام.

¹ Friant et al

² Yaoteng & Xin

³ Qu et al

- حافظی، سعید؛ و سیدی، میرحسین. (۱۳۹۸). شناسایی و اولویت بندی فاکتورهای موثر بر عملکرد بانکداری سبز با استفاده از تکنیک FAHP. مقاله ارائه شده در چهارمین کنفرانس ملی علوم انسانی.
- حجاریان، فاطمه؛ دیوانداری، دکتر علی؛ فدایی، دکتر داوود؛ و نویسنده مسئول: رادفر، دکتر رضا. (۱۴۰۰). شناسایی مؤلفه‌های بانکداری سبز نوآور مبتنی بر اخلاق زیستی برای کسب مزیت رقابتی پایدار. اخلاق در علوم و فناوری، ۵۸(۱۶)، ۳۶-۴۲.
- خواستار، حمزه. (۱۳۸۸). آرایه‌ی روشی برای محاسبه‌ی پایایی مرحله‌ی کدگذاری در مصاحبه‌های پژوهشی. روش‌شناسی علوم انسانی، ۵۸(۱۵)، ۱۶۱-۱۷۴.
- رمضانپور، نشاط. (۱۳۹۷). بانک و تأمین مالی سبز [سایت تخصصی اقتصاد سبز ایران]. <https://www.zistonline.com/note/78562/>
- شهدکار، فاطمه؛ ترابی، تقی؛ و رهنمای رودپشتی، فریدون. (۱۴۰۰). شناخت و اولویت بندی عوامل موثر بر اجرای اقتصاد دایره‌ای در بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط (SME). اقتصاد کاربردی، ۳۸(۱۱)، ۱-۱۴.
- شیخ، عباسعلی؛ و سعیدی، پرویز. (۱۳۹۹الف). شناخت و سطح بندی عوامل موثر بر تأمین مالی سبز شرکت‌ها از طریق صنعت بانکداری ایران (با استفاده از نظریه داده بنیاد و مدل‌سازی ساختاری تفسیری). مقاله ارائه شده در پنجمین کنفرانس ملی اقتصاد، مدیریت و حسابداری.
- شیخ، عباسعلی؛ و سعیدی، پرویز. (۱۳۹۹ب). شناخت و سطح بندی عوامل موثر بر تأمین مالی سبز شرکت‌ها از طریق صنعت بانکداری ایران (با استفاده از نظریه داده بنیاد و مدل‌سازی ساختاری تفسیری). مقاله ارائه شده در پنجمین کنفرانس ملی اقتصاد، مدیریت و حسابداری.
- محمدی، ظاهر. (۱۴۰۰). تأمین مالی سبز؛ ضرورت توسعه پایدار. دنیای اقتصاد.
- Afridi, Fakhr E Alam; Jan, Shahid; Ayaz, Bushra; & Irfan, Muhammad. (2021). Green finance incentives: An empirical study of the Pakistan banking sector. *Amazonia Investiga*, 10(41), 169-176.
- Bose, Sudipta; Khan, Habib Zaman; & Monem, Reza M. (2021). Does green banking performance pay off? Evidence from a unique regulatory setting in Bangladesh. *Corporate Governance: An International Review*, 29(2), 162-187.
- Burnes, Bernard. (2020). The origins of Lewin's three-step model of change. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 56(1), 32-59.
- Chen, Ziyu; Chen, Shouming; Liu, Chang; Nguyen, Luu Thi; & Hasan, Abid. (2020). The effects of circular economy on economic growth: A quasi-natural experiment in China. *Journal of Cleaner Production*, 271, 122558. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.122558>
- Chua, Gabriel Yong Ping; Er, Hui Jun; Liaw, Shao Yi; & He, Tai-Sen. (2020). Pitch Right: The Effect of Vocal Pitch on Risk Aversion. *Economics Bulletin*, 40(4), 3131-3139.
- Dafnos, Tia. (2020). Energy futures and present threats: critical infrastructure resilience, accumulation, and dispossession. *Studies in Political Economy*, 101(2), 114-134.
- De Pascale, Angelina; Arbolino, Roberta; Szopik-Depczyńska, Katarzyna; Limosani, Michele; & Ioppolo, Giuseppe. (2021). A systematic review for measuring circular economy: The 61 indicators. *Journal of Cleaner Production*, 281, 124942. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.124942>
- Dewick, Paul; Bengtsson, Magnus; Cohen, Maurie J; Sarkis, Joseph; & Schröder, Patrick. (2020). Circular economy finance: Clear winner or risky proposition? *Journal of Industrial Ecology*, 24(6), 1192-1200.

- Duran-Romero, Gemma; Lopez, Ana M; Beliaeva, Tatiana; Ferasso, Marcos; Garonne, Christophe; & Jones, Paul. (2020). Bridging the gap between circular economy and climate change mitigation policies through eco-innovations and Quintuple Helix Model. *Technological Forecasting and Social Change*, 160, 120246.
- Friant, Martin Calisto; Vermeulen, Walter JV; & Salomone, Roberta. (2021). Analysing European Union circular economy policies: words versus actions. *Sustainable Production and Consumption*, 27, 337-353.
- Gento, Angel M; Pimentel, Carina; & Pascual, Jose A. (2022). Teaching Circular Economy and Lean Management in a Learning Factory. In *Training Engineering Students for Modern Technological Advancement* (pp. 183-201). IGI Global.
- Hartley, Kris; van Santen, Ralf; & Kirchherr, Julian. (2020). Policies for transitioning towards a circular economy: Expectations from the European Union (EU). *Resources, Conservation and Recycling*, 155, 104634.
- Ivashina, Victoria; & Scharfstein, David. (2010). Bank lending during the financial crisis of 2008. *Journal of Financial economics*, 97(3), 319-338.
- Kristensen, Heidi Simone; & Mosgaard, Mette Alberg. (2020). A review of micro level indicators for a circular economy—moving away from the three dimensions of sustainability? *Journal of Cleaner Production*, 243, 118531.
- Loehrer, Andrew P; & Tsai, Thomas C. (2020). Perpetuation of inequity: disproportionate penalties to minority-serving and safety-net hospitals under another Medicare value-based payment model. *Annals of surgery*, 271(6), 994-995.
- MacArthur, Ellen. (2013). Towards the circular economy. *Journal of Industrial Ecology*, 2, 23-44.
- Morseletto, Piero. (2020). Targets for a circular economy. *Resources, Conservation and Recycling*, 153, 104553.
- Murray, Alan; Skene, Keith; & Haynes, Kathryn. (2017). The circular economy: an interdisciplinary exploration of the concept and application in a global context. *Journal of business ethics*, 140(3), 369-380.
- Ngo, Thanh Quang; Doan, Phuc Ngoc; Vo, Loc Tien; Tran, Hai Thi Thanh; & Nguyen, Danh Ngoc. (2021). The influence of green finance on economic growth: A COVID-19 pandemic effects on Vietnam Economy. (D. McMillan, ed.), *Cogent Business & Management*, 8(1), 2003008. <https://doi.org/10.1080/23311975.2021.2003008>
- Ozili, Peterson K; & Opene, Francis. (2021). The role of banks in the circular economy. Available at SSRN.
- Purchase, Callun Keith; Al Zulayq, Dhafer Manna; O'Brien, Bio Talakatoa; Kowalewski, Matthew Joseph; Berenjian, Aydin; Tarighaleslami, Amir Hossein; & Seifan, Mostafa. (2022). Circular Economy of Construction and Demolition Waste: A Literature Review on Lessons, Challenges, and Benefits. *Materials*, 15(1), 76.
- Qu, D; Shevchenko, T; Xia, Y; & Yan, X. (2022). Education and instruction for circular economy: A review on drivers and barriers in circular economy implementation in China. *International Journal of Instruction*, 15(3), 1-22.
- Schroeder, Patrick; Anggraeni, Kartika; & Weber, Uwe. (2019). The relevance of circular economy practices to the sustainable development goals. *Journal of Industrial Ecology*, 23(1), 77-95.
- Singh, Jagdeep; & Ordonez, Isabel. (2016). Resource recovery from post-consumer waste: important lessons for the upcoming circular economy. *Journal of Cleaner Production*, 134, 342-353.
- Thiemann, Matthias; Melches, Carolina Raquel; & Ibrocevic, Edin. (2021). Measuring and mitigating systemic risks: how the forging of new alliances between central bank and academic economists legitimize the transnational macroprudential agenda. *Review of international political economy*, 28(6), 1433-1458.

- Yaoteng, Zhao; & Xin, Li. (2021). Research on green innovation countermeasures of supporting the circular economy to green finance under big data. *Journal of Enterprise Information Management*, ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JEIM-01-2021-0039>
- Yuan, Sha; Zhang, Yu; Tang, Jie; Hall, Wendy; & Cabotà, Juan Bautista. (2020). Expert finding in community question answering: a review. *Artificial Intelligence Review*, 53(2), 843-874.

Providing a Pattern for the development of green financing based on the role of the Iranian banking industry for the transition to a Circular Economy

Abbas Rahimi

PhD student of Financial Engineering, Department of Accounting and Management, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.
arahimi_2010@yahoo.com

Narges Yazdani

Assistant Professor of Accounting, Department of Accounting and Management, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran. (Corresponding Author)
nargesyazdani@gmail.com

Seyyed Alireza Mirarab Beygi

Assistant Professor of Accounting, Department of Accounting and Management, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.
mirarab_alireza@yahoo.com

Kiumars Arya

Assistant Professor of Economical science, Islamic Azad University, Roudehen Branch, Tehran, Iran
kiumarsarya86@gmail.com

Abstract

The purpose of this research is to provide a green financing development model based on the role of Iran's banking industry for the transition to a circular economy. The current research community was formed by managers and experts of the banking industry as well as university professors. In this research, the opinions of 14 experts were used using the objective judgment method. The process of data analysis was done in two stages. Identifying the factors affecting the development of green financing based on the role of Iran's banking industry for the transition to a circular economy through interviews and using the method of thematic analysis and assigning components to the three sections of unfreezing, changing and refreezing based on Kurt Levin's method. . The research results showed that the main dimensions of the green financing development model based on the role of Iran's banking industry for the transition to a circular economy include financial factors, management, infrastructure, networking and technology.

Keywords: Green financing, Banking Industry, Circular Economy

